

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Misdaden

12 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie dat het ingewikkeld is om vast te stellen of Alyssa uit vrije wil heeft gehandeld aan de hand van het begrip 'stoornis':
depressie / zelfverminking 1
- een argumentatie dat het ingewikkeld is om vast te stellen of Alyssa uit vrije wil heeft gehandeld aan de hand van het begrip 'verleiding': grote nieuwsgierigheid 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het is ingewikkeld om vast te stellen of Alyssa uit vrije wil heeft gehandeld omdat niet goed is vast te stellen of Alyssa door haar stoornis en verlangen nog wel zelf een eigen keuze heeft kunnen maken. Alyssa leed immers aan een psychische stoornis, blijktens haar depressie en zelfverminking, waardoor het mogelijk is dat ze handelde vanuit innerlijke dwangmatigheid in plaats van vrijheid 1
- Ook was ze zo nieuwsgierig naar hoe het zou zijn om te moorden dat ze die verleiding misschien niet kon weerstaan en wellicht hierdoor uit dwang in plaats van uit vrijheid handelde 1

13 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de analogie met het in quarantaine plaatsen 1
- een argumentatie waarom de analogie met het in quarantaine plaatsen in het geval van Alyssa volgens Pereboom opgaat: bescherming van de maatschappij 1
- een uitleg waarom volgens Pereboom het principe van retributieve rechtvaardigheid bij het in quarantaine plaatsen niet van toepassing is: vergelding is niet het doel 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Als we de samenleving mogen beschermen tegen mensen met besmettelijke ziekten door ze in quarantaine te plaatsen, dan mogen we om dezelfde reden ook gevaarlijke criminelen opsluiten 1
- Deze analogie met het in quarantaine plaatsen gaat volgens Pereboom op wanneer we iemand met moordneigingen, zoals Alyssa, opsluiten om de maatschappij te beschermen 1
- Retributieve rechtvaardigheid of vergelding is bij het in quarantaine plaatsen niet van toepassing. Alyssa zou, om de maatschappij te beschermen, volgens deze analogie moreel gezien niet strenger mogen worden gestraft of behandeld dan iemand met een besmettelijke en dodelijke ziekte. Het principe van retributieve rechtvaardigheid stelt dat er een schuld moet worden ingelost terwijl iemand met een besmettelijke en dodelijke ziekte volgens Pereboom geen schuld in te lossen heeft. Het principe is dus niet van toepassing 1

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg aan de hand van het principe van de ultieme oorzaak en tekst 7 dat Andrew volgens een libertariër uit vrije wil heeft gehandeld: identificatie met Dexter leidt niet noodzakelijk tot moord 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg aan de hand van het principe van de alternatieve mogelijkheden en tekst 7 dat Andrew volgens een libertariër uit vrije wil heeft gehandeld: er zijn verschillende manieren om met moordfantasieën om te gaan 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens een libertariër heeft Andrew uit vrije wil gekozen om zijn misdaad te begaan. Niet elke kijker van de serie over Dexter die zich met de hoofdpersoon identificeert, pleegt immers zelf ook een moord. Andrew was de ultieme oorzaak van zijn misdaad en de moord was niet het noodzakelijk gevolg van eerdere oorzaken, zoals kijken naar 'Dexter' 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Andrew werd weliswaar beïnvloed door zijn identificatie met de fictieve seriemoordenaar Dexter, maar die invloed was niet zo groot dat hij daarom niets anders kon doen dan het voorbeeld van Dexter volgen. Er waren voor Andrew ook alternatieve mogelijkheden om om te gaan met zijn fantasieën over het plegen van een moord 	1
15	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie op basis van tekst 7 en een uitleg van de verklaring van immoraliteit volgens Aristoteles: onweerstandbaar verlangen / onvoldoende zelfbeheersing door Andrew 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie op basis van tekst 7 en een uitleg van de verklaring van immoraliteit volgens Augustinus: Andrew heeft de wil tot het kwade 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De officier van justitie kan zich beroepen op de Griekse filosoof Aristoteles voor zover deze stelt dat mensen zich niet altijd realiseren wat verkeerd is doordat ze teveel in beslag genomen worden door verlangens of emoties. In dit geval kan de onweerstandbare verleiding van Andrew om te moorden, en/of het feit dat hij onvoldoende zelfbeheersing aan de dag weet te leggen, ertoe leiden dat hij niet meer ziet dat wat hij doet immoreel is 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De officier van justitie kan zich beroepen op de christelijke filosoof Augustinus. Volgens Augustinus is het niet voldoende om te begrijpen wat goed of verkeerd is om te doen, maar moeten mensen ook de wil hebben om het goede te doen, om moreel goed genoemd te kunnen worden. De immoraliteit of het immorele gedrag van mensen is niet alleen een kwestie van onwetendheid, maar ook van de wil om het kwade te doen, om toe te geven aan immorele lusten en verleidingen, zoals de verleiding van Andrew om te moorden 	1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van de argumentatie op grond waarvan Pereboom concludeert dat morele woede een rol zou kunnen spelen bij ons geloof in het bestaan van de vrije wil: woede veronderstelt dat iemand verantwoordelijk kan worden gehouden voor het kwaad dat hij aanricht 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg hoe het harde incompatibilisme volgens Pereboom gemoedsrust mogelijk maakt: het leidt tot acceptatie omdat we niemand verantwoordelijk kunnen houden voor zijn of haar daden 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Pereboom geeft onze neiging tot het uiten en rechtvaardigen van morele woede het (verkeerde) idee dat mensen vrij zijn in de zin van dat zij verantwoordelijk zijn voor wat ze doen. Omdat we sterk gehecht zijn aan onze morele woede en het vaak bevredigend is om deze woede af te reageren willen we dat dit ook moreel rechtvaardigbaar is. Daarom gaan we ervan uit dat mensen vrije wil hebben en moreel verantwoordelijk zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens het harde incompatibilisme moeten we, op basis van het afwijzen van het bestaan van een vrije wil, het idee dat mensen moreel verantwoordelijk zijn, loslaten. Misdadigers zijn niet verantwoordelijk voor hun misdaden omdat zij er niet zelf voor gekozen hebben: zij worden gedreven door een noodzakelijkheid waar zij niet op basis van een vrije wil invloed op kunnen uitoefenen. Omdat we mensen niet voor hun daden verantwoordelijk kunnen houden, hebben we geen andere keuze dan te accepteren dat de dingen gaan zoals ze gaan en dit leidt tot gemoedsrust 	1
17	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van de categorische imperatief van Kant 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van het intelligibele karakter volgens Kant: het verstand kan en behoort zich los van de omstandigheden te bepalen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat de code van Dexter niet te rechtvaardigen is op basis van de categorische imperatief van Kant: niet universaliseerbaar / niet toegestaan te moorden buiten het gelegitimeerd staatsrecht om 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens de categorische imperatief van Kant moet ik zo handelen dat ik de gedragsregel die ik hanteer moet kunnen veralgemeniseren tot een universele wet. Daarbij moet ik de ander en mezelf niet louter als middel behandelen maar ook als een doel op zichzelf 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Handelingen worden door Kant toegeschreven aan het intelligibele karakter van de dader, in dit geval Dexter. We bestraffen een dader niet om de motieven van zijn wilshandeling, maar vanwege het feit dat het verstand van de dader zich anders had kunnen en behoren te bepalen, los van de omstandigheden. Daarom worden de wilshandeling en de gevolgen ervan de persoon toegerekend. De rede behoort immers niet tot de noodzakelijkheid van de natuurwetten maar kan zichzelf de wet stellen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De categorische imperatief van Kant kan de code van Dexter niet rechtvaardigen. Deze code lijkt immers niet universaliseerbaar te zijn zonder daarbij in tegenspraken te vervallen. De gedragsregel die het toestaat te moorden kan niet tot universele wet worden verheven zonder daarmee tegen de rede in te gaan. De tweede formulering stelt expliciet dat men zichzelf noch de ander louter als middel mag gebruiken maar ook altijd als doel op zichzelf. Door iemand te doden ga ik tegen de rede in omdat ik daarbij een rationeel wezen, drager van de rede, ombreng 	1
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Aan een antwoord waarin wordt uitgelegd dat Kant zelf tot de conclusie kwam dat de doodstraf middels de categorische imperatief te rechtvaardigen is, kan ook een scorepunt worden toegekend; mits daarin wordt beargumenteerd dat ook dit geen rechtvaardiging is voor de code van Dexter, omdat Dexter niet van staatswege gelegitimeerd is om de doodstraf ten uitvoer te brengen.</i></p>	
18	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een adequate argumentatie of Dexter als werkelijke persoon moreel verantwoordelijk kan worden gehouden voor zijn misdaden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • met daarin een uitleg hoe onze reactieve attitudes volgens Strawson samenhangen met morele verantwoordelijkheid: door onze directe emotionele betrokkenheid benaderen we anderen altijd als moreel verantwoordelijke personen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • met daarin een uitleg van de consequentie van dat inzicht voor de discussie over het bestaan van de vrije wil 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none">• Dexter als werkelijk bestaand persoon kan moreel verantwoordelijk worden gehouden. Hoewel ik sympathie voel voor de fictieve Dexter uit televisieserie zou ik in een werkelijk bestaande situatie toch andere emotionele reacties of reactieve attitudes hebben. In dat geval zou ik echte verontwaardiging voelen, enigszins genuanceerd door de wetenschap van de persoonlijke geschiedenis van Dexter, en hem dus verantwoordelijk houden voor de moorden die hij heeft begaan	1
	<ul style="list-style-type: none">• We houden elkaar volgens Strawson moreel verantwoordelijk omdat we normaal gesproken altijd al directe emotionele reacties of reactieve attitudes ten opzichte van elkaar hebben, zoals verontwaardiging of dankbaarheid. Deze directe emotionele betrokkenheid reguleert de alledaagse omgang binnen menselijke gemeenschappen. Voordat we de vraag stellen of we de ander moreel verantwoordelijk kunnen houden, doen we dat in de praktijk feitelijk al	1
	<ul style="list-style-type: none">• Volgens Strawson vereist handelen uit vrije wil directe emotionele reacties op het gedrag van anderen en die staan los van het al dan niet hebben van een deterministische opvatting. De vraag of we al dan niet handelen uit vrije wil is daarmee irrelevant geworden	1